

TAZ#2018

VERSLAG JONG THEATER

Jong Theater Werk TAZ#2018, een selectie van 12 voorstellingen, is door de jury beoordeeld.

Patrick Allegaert, voorzitter rvb vzw TarTart (Theater Aan Zee)

Liv Laveyne, programmator De Grote Post

Stijn Devillé, theatermaker en toneelacteur

Charlotte De Somviele, recensent De Standaard, redacteur Etcetera

Esther Severi, dramaturg Kaaithater

De selectie is gemaakt door Mats Van Herreweghe en Sarah Eisa. Ze hebben ongeveer 300 voorstellingen bijgewoond, in België en Nederland.

Resultaat van hun werk werd door de jury bijzonder gesmaakt: de selectie was van hoog niveau. Met grote aandacht, kennis en zorg is de selectie gemaakt die door hen als 'matuur' werd aangeduid, een terecht begrip.

Een relatie met het werk van Barbara Raes, de curator van deze editie, kan aangestipt worden in de zin dat veel voorstellingen over kwetsbare thema's gingen. Waanzin, zorg en communicatie/miscommunicatie: ze waren alle drie sterk aanwezig in de selectie. We voelden bij het Jong Theater werk ook sterk de nood om te vertellen, hoe kunnen we nog vertellen, wat is taboe. We merkten op dat deze broze thema's, waarin de speler/maker zichzelf blootgeeft, soms wel werden ingedekt met wat door een jurylid als 'slimmigheid' werd aangeduid: het moet goed zijn, het moet van alles zijn, of anders: de kritische stem over het gemaakte zit op een of andere manier mee in de voorstelling. Het was voor de jury een overtuigende ervaring dat veel voorstellingen het hadden over het ik tegenover de ander, tegenover het collectief, de gemeenschap, de geschiedenis: het egoportret krijgt daardoor een interessante diepte en reflectie.

Drie speciale vermeldingen gaan naar

Blue skies forever – buren

The greatest show on earth – Louis Janssens en Timo Sterckx

Drek – Maja Westerveld

Laureaten TAZ#18

TAZ-KBC Jongtheaterprijs: Khadija El Kharraz Alami – *Nu ben ik Medea*

Sabam Jongtheaterschrijfprijs: Luanda Casella - *Short of Lying*

TAZ-De Grote Post residentieprijs voor Jong Theater: Florian Myjer - *Oliver*

Bespreking

Blanks - Ingrid Berger Myhre

De Noorse choreografe Ingrid Berger Myhre speelt in *Blanks* een charmant spel met verbeelding en tijd. Aan de hand van beweging, tekst en een kitschy ballonhond moduleert ze onze verwachtingen over wat komt en herschrijft ze onze herinneringen aan wat we net gezien hebben. *Blanks* laat je voortdurend schipperen tussen anticipatie en reconstructie en daarin daagt het de verbeelding van het publiek op een luchtige manier uit.

Myhre is een prachtige danseres, met een open en ontwapenende présence. Ook haar esthetiek is uitgepuurd en consequent. Net daarom is het jammer dat de voorstelling nog iets te sterk in het ideematige blijft hangen. *Blanks* mist bovendien een zekere wereldsheid en lijkt zich wat te benauwend af rond zichzelf.

Desalniettemin ziet de jury veel potentieel in een mogelijke symbiose tussen dans, taal en object en in Myhres zoektocht naar het bevragen van tekensystemen.

Bloos - Marte Boneschansker

Bloos is een mooi vormgegeven installatie waarin de toeschouwer een inkijk krijgt op, of beter oor te luister legt bij het seksuele leven van een vrouw. Negen verhalen van vrouwen van verschillende leeftijden, van tiener tot hoogbejaarde, bieden een reflectie op de lustbeleving van dé vrouw. Net daarom is het jammer dat je als publiek maar één verhaal te horen krijgt tijdens de voorstelling terwijl je zin hebt in meer.

Niettegenstaande de bijzondere verhalen blijft de jury met betrekking tot de voorstelling nog wat op haar honger zitten. In het ervaringsgerichte van de performance mist de jury een waarachtiger zintuiglijker ervaring en ook de auditieve verbeelding zou sterker geprikkeld kunnen worden door wat meer experiment toe te laten.

Maar wat ontgensprekelijk buiten kijf staat is dat Marte als onderzoeker in haar materie bijzonder fijn en secuur te werk gaat en haar tijd neemt waardoor ze inhoudelijk echt diepte raakt.

Blue skies forever – buren

Met *Blue skies forever* verovert kunstenaarsduo buren voor het eerst de black box.

Opgeleid als beeldend kunstenaars, herijken Melissa Mabeoone en Oshin Albrecht de wetten van het theater. Verwacht je niet aan een lineair verhaaltje, maar aan een serie filmische tableaux, unheimliche dialogen en valse popsongs waarin de twee dames tal van referenties samenbrengen, van The Wizard of Oz tot Badlands.

Als maagdelijke Maria, strenge politieagente of Playboy-bunny deconstrueren

Mabeoone en Albrecht archetypische vrouwbeelden uit de westerse

cultuurgeschiedenis en zetten ze een veellagig en geëmancipeerd vrouwbeeld in de

plaats. Hun performance is intens en verleidelijk, hun visuele esthetiek tot in de puntjes uitgewerkt. Indrukwekkend is de beeldenatlas die de hele achterwand beslaat, een collage van krantenknipsels, schilderijen, filmstills en affichebeelden waar Albracht en Mabesoone in hun performance voortdurend naar knipogen.

Blue skies forever verdeelde de jury. Waar sommige leden burens synergie tussen performance en beeldende kunst en associatieve stijl erg fris vonden, hekelden anderen het hermetische karakter en de hoge referentialiteit van het stuk. Het neemt niet weg dat Albrecht en Mabesoone zichtbaar een lang parcours hebben afgelegd om deze voorstelling te creëren en dat hun zoektocht naar een verhouding tot het medium van performance veel potentie heeft.

Burt - Alice Bogaerts

Regisseur Alice Bogaerts vertaalt de aangrijpende rauwe novelle van Howard Buten naar de scène. Ze is erin geslaagd om het literaire om te zetten naar een intense speeltekst, zonder daarbij in te boeten aan de geest van het boek.

Oscar Boy Willems speelt deze monoloog vol overgave, misschien wel iets teveel overgave. Het is een acteursregie die volgens de jury erg Duits aandoet en minder in connectie staat met het Vlaamse veld. Dienstbaarheid tegenover de tekst riskeert ondergesneeuwd te geraken onder een intensieve regie.

Bogaerts toont evenwel haar metier in de wijze waarop ze beelden weet te 'zetten'. De scenografie is sober maar doeltreffend en volgt mooi het narratief van het verhaal. Met één enkel materiaal creëert Bogaerts zowel vloer, achterdoek als spelobject. Het beeld van Willems ingewikkeld in het papier is een oprechte verbeelding van de innerlijke storm die Burt doormaakt.

Drek - Maja Westerveld

Wat een sterke en onbedwingbare theatermaakster is Maja Westerveld. In een ongebreidelde en technisch feilloze speelstijl zet ze een Tante Til-achtig personage neer. Westerveld speelt ontzettend precies en gecontroleerd, maar verwerft voor zichzelf in dat spelen tegelijk een erg grote vrijheid. Zelfs wie de speelstijl ouderwets vindt, gaat op den duur overstag voor het talent en het metier van deze performer.

Ook tekstueel levert Westerveld goed werk, met een doorgedreven surrealisme en een taalkundig rijke schriftuur. Soms schiet de leuke tekst nog verschillende kanten op en hier en daar voelt het (zelfs binnen de eigen interne logica van de tekst) een beetje gezocht aan.

Maar het verhaal neemt je vlot mee naar zijn absurde *high* en de schrijfster Westerveld raakt alleen even het spoor bijster aan het eind, waar de tekst uitleggerig wordt. Alsof ze plots bang is voor een gebrek aan inhoud en relevantie.

De scène met de rookmachine in de telefooncel voelde voor de jury zowel tekstueel als spelmatig aan als het juiste einde van deze waanzinnige trip.

Zeker is dat Maja Westerveld een allround theatertalent is en bij de strafte performers van haar generatie hoort.

Nomaden - Sam Scheuermann

In *Nomaden* bevraagt Sam Scheuermann onze hedendaagse 'nomadische' conditie. In een glazen kubus zijn 7 performers in elkaar verstrengeld. Langzaam weken ze zich van elkaar los, worden het personages in alledaagse stillevens: iemand lijkt op de bus te wachten, iemand anders staart wezenloos uit een raam, of wacht op een bankje. Scheuermann isoleert figuren uit de publieke ruimte en plaatst ze in een bizarre choreografie, dicht op elkaars huid, maar toch anoniem en ver weg.

Dat beeld countert ze even later, wanneer de performers smartphones en laptops bovenhalen en ons uitnodigen om, doorheen de glazen wand, mee te grasduinen in hun privéleven. We gaan er gretig op in. Scheuermann legt op een eenvoudige maar effectieve manier bloot hoe we, ondanks onze technologische nabijheid, een fundamentele intimiteit verloren zijn. Hoewel de jury de voorstelling nog wat braafjes acht en een angel mist, is het spel van kijken en bekeken worden mooi en herkenbaar. We zien ook veel potentie in de beeldende stijl en oog voor compositie van deze jonge regisseur.

Nu ben ik Medea – Khadija El Kharraz Alami

Khadija El Kharraz Alami verraste unaniem de jury met haar opvallende en onverbidelijke theaterpersoonlijkheid. Ze is een jonge maakster die zich duidelijk thuisvoelt in de theaterzaal en deze op uiteenlopende manieren kan inzetten in haar vertelling. In een geïmproviseerde dialoog tussen Khadija als jonge Nederlandse met een Marokkaanse achtergrond en het antieke personage Medea, is het theater in de eerste plaats de plek voor een sterk 'coming of age' verhaal. Khadija wordt ook echt Medea, die alles om zich heen kapot schijnt te maken en toch alleen om onze liefde zoekt. Wie gelijkt op mij?, vraagt ze.

Evenzeer bakent ze de scène af als fictieve plek wanneer ze Medea enceneert, en doorbreekt ze moeiteloos de vierde wand wanneer ze naar het publiek toestapt en een aantal interactieve experimenten uitvoert. In de confrontaties die ze dan opzoekt is ze genadeloos. In die zin maakt ze de theatrale situatie, waarin we ons samen bevinden, performer én publiek, zeer transparant, wat voor een jonge maker een uitdagend en fragiel gegeven is.

Met referenties naar cabaret of stand-up, met kennis over het antieke repertoire en met trefzekerheid in haar gesprek met het publiek toont Khadija dat ze vele tradities en posities in het theater heeft geanalyseerd en zich eigen heeft gemaakt. Een erg veelbelovende jonge maakster, die de jury dan ook met volle overtuiging honoreert met de **TAZ-KBC Jongtheaterprijs!**

Oliver – Florian Myjer

Florian Myjer maakt met de voorstelling *Oliver* indruk als jonge schrijver, maker en speler. Hij brengt verschillende metiers op spannende wijze samen in een meeslepende voorstelling. Via een fictief verhaal over zichzelf als oudere, succesvolle maker, die als statement zijn zoon op een strenge, intellectuele Britse kostschool zet, levert hij een relevante en onderbouwde kritiek over opvoeding vandaag. Op amper 40 minuten tijd zien we Oliver 'gemaakt' worden volgens de idealen van zijn vader. Maar we zien ook hoe daarbij het menselijke contact en de hechtheid van het gezin verloren gaat, zodat

Oliver uiteindelijk vooral heel alleen is, en slechts met veel moeite uit zijn intellectuele cocon kan breken en contact leert maken met anderen.

Myjer geeft blijk van een sterk bewustzijn over dramaturgie en stoffeert zijn tekst met uitdagende referenties naar literatuur en theater. Als performer weet hij zonder moeite over te stappen van de ene plaats en tijd in de andere. Zijn spel is bijzonder ingeleefd en bespeelt diverse registers. Zo schakelt hij trefzeker van beheerst vertellen naar pamfletaire woede-uitbarstingen, of van arrogant Nederlandstalig intellectualisme naar een hilarische, Engelstalige, Monty-Python-sketch.

Als jonge maker getuigt deze voorstelling van een opvallend goeie balans tussen vorm en inhoud. We zijn dan ook zeer benieuwd naar zijn verdere parcours en bieden hem graag **een residentie aan in De Grote Post**.

Performing the self – the interview – Enrica Camporesi/Elena Mazzi

Enrica Camporesi en Elena Mazzi werken rond migratie en spitsen zich toe op één specifiek moment uit het parcours van een migrant. Ze ensceneren een gesprek tussen een data protection officer en een asielzoeker. Of liever, ze ensceneren een gesprek voor het eigenlijke gesprek, want de tolk is te laat en officieel moet die erbij zijn. In dit korte moment 'tussen de regels door', proberen twee mensen in een hiërarchische situatie oprecht met elkaar te communiceren, iets van zichzelf te laten zien en de ander te begrijpen. Vooral kwetsbaarheid en menselijkheid staan centraal, wat resulteert in een voortdurend spel tussen rationaliteit en poëzie. Toch voelen de dialogen nog geforceerd en gekunsteld aan. De statische vorm waarin ze het gesprek presenteren werkt de inhoudelijke keuzes tegen.

Bijzonder aan deze voorstelling is dat het materiaal voortkomt uit eigen professionele ervaring en grondige research. Die realiteit is voelbaar in het een nieuwe en frisse perspectief dat ze bieden op een actuele en gecontesteerde situatie die verbeeld wordt in kunst en media.

Short of Lying - Luanda Casella

In *Short of Lying* dissecteert Luanda Casella de leugen als narratieve tool bij uitstek met een spoken word performance die balanceert tussen stand-up psychologie, wetenschappelijke TED talk en literaire vertelling. Via een ingenieus gecomponeerde tekst rond bluf, mystificatie en bullshit legt ze op slimme wijze de mechanismen van misleiding bloot.

Dit is een inhoudelijk en vormelijk bijzonder grondig uitgewerkt project, misschien wat overwerkt in die zin dat het nog weinig aan het toeval overlaat. Dat totaal *in control* willen zijn, staat volgens de jury de identificatie met de performer in de weg. Eenmaal van dat harnas ontdaan zal ze het publiek nog meer en beter kunnen bespelen maar hen ook haar kwetsbaarheid kunnen tonen. Casella experimenteert met complexe vertelstructuren en maakt haar ambitie als schrijfster met deze tekst helemaal waar. Op papier komt de kwaliteit van *Short of Lying* nog duidelijker naar voren. Daarom reikt de jury haar graag de **Sabam Jongtheaterschrijfprijs** uit.

solo met zebra's – Simon Van Schuylenbergh

Simon Van Schuylenbergh scheidt met *solo met zebra's* een bizarre, maar charmante en fascinerende beeldtaal. In een ontwapenende performance voert hij 10 zelfgeknutselde zebra's ten tonele: dat duurt lang en lijkt aanvankelijk absurd en betekenisloos. Maar gaandeweg ontvouwen zich kleine en grote thematieken als vertraging, kwetsbaarheid, zorgzaamheid, de dood, het samenzijn, de kuddegeest.

Heeft de performance een wat moeilijk sacraal begin, dan schemert een lichtvoetige humor al snel door in de streepjescode van de vormgeving: het zebrapatroon krijgt zijn echo in de adidas-broek, de tl-buizen, het synthesizerklaviertje. Het uitgestreken gelaat van Van Schuylenbergh doet dan plots aan Buster Keaton denken.

Toch is de rol die Van Schuylenbergh zelf speelt niet heel duidelijk. Is hij de menner? Een herder? Een hoeder? Is hij één met de kudde? Of is hij – godbetert – de hogepriester? De jury had graag meer gezien van het traject zelf dat Simon met de zebra's aflegt: de hele *mode de vie* die hij met zijn plaasteren dieren onderhoudt, is niet zichtbaar in de voorstelling, en dat is jammer. De spanning tussen de theatrale en de openbare ruimte die dit werk bijzonder maakt, ontbreekt daardoor in de voorstelling zelf. Zo rijzen er veel vragen bij de artistieke praktijk: wat is de inzet? Hoe ontwikkelt ze zich? Waar speelt ze zich af?

The Greatest Show on Earth – Louis Janssens en Timo Sterckx

The Greatest Show on Earth heeft de jury stevig gepolariseerd. Dat is al een niet onaardige verdienste. Jonge makers die een olympisch aandoende poging ondernemen om het geheugen te zijn van een eeuw waarin ze nauwelijks hebben geleefd, dwingen sowieso respect af. Aan ambitie geen gebrek hier.

Kleine theatrale interventies lijken gratis, maar betekenen ook het laklaagje beschaving boven het geweld van de twintigste eeuw en zetten de absurditeit ervan in de verf. Hier zijn jonge makers aan het werk die weten wat theater is.

Dat de quasi waanzinnige onderneming om het hele boek *Europeana* van Ourednik uit het hoofd te leren tegelijk ook de kloppende dramaturgie vormt, maakt het nog straffer. De springerige, associatieve tekst is opgebouwd uit RAM-geheugen, *random accessible memory*. Want daar gaat het over: wat onthouden we, wat nemen we mee naar de volgende eeuw? Of preciezer: wat neemt een nieuwe generatie mee naar de volgende eeuw.

Is de rolverdeling (en dus de machtsverhouding) die Sterckx en Janssens dan ten tonele voeren een gewiekste ingreep, die de machtsverhoudingen uit de 20ste eeuw blootlegt en dus bekritiseert? Een witte man voert het hoge woord, een vrouw is gereduceerd tot souffleur langs de zijlijn. Lisah Adeaga en Daniël Djissenou houden zich op in de coulissen.

Maar precies daar tekent zich het probleem van de voorstelling zich af. In zijn blinde vlekken. Die zijn er heel veel in de tekst van Ourednik, en Sterckx & Janssens bevragen ze nergens. Door de machtsverhoudingen te etaleren, reproduceren ze net zelf wat ze willen bekritisieren.

Opvallend in de ruim drie uur durende voorstelling is de draagkracht van Timo Sterckx als performer: hoewel hij schijnbaar niets doet, houdt hij het publiek in zijn ban. Dat is een erg grote kwaliteit, die de jury graag beklemtoont.